

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА І РЕСТАВРАЦІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-педагогічної та навчальної
роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИЧНІ СТУДІЇ З ДЕРЕВА

для здобувачів вищої освіти зі спеціальності

023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 023.00.02 «Цифрове етномистецтво»

Київ – 2025

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307965
Програма № 2206/25
Начальник відділу моніторингу якості освіти
Григорук
(підпис) (прізвище, ініціали)
«25» _____ 2025 р.

Розробник:

Бровченко Анатолій Іванович, кандидат педагогічних наук, професор кафедри декоративного мистецтва і реставрації Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Викладач:

Бровченко Анатолій Іванович, кандидат педагогічних наук, професор кафедри декоративного мистецтва і реставрації Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри декоративного мистецтва і реставрації, Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Протокол № 15 від « 26 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

декоративного мистецтва і реставрації Алла РУДЕНЧЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 023.00.02 «Цифрове етномистецтво»

« ____ » _____ 2025 р.

Гарант освітньо-професійної програми

023.00.02 «Цифрове етномистецтво» Алла РУДЕНЧЕНКО

Програму перевірено

« ____ » _____ 2025 р.

Заступник декана

з науково-методичної та навчальної роботи Іван БРАТУСЬ

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристики дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Вид дисципліни	обов'язкова			
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120			
Курс	3		—	
Семестр	5	6	—	—
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1	—	—
Обсяг кредитів	2	2	—	—
Обсяг годин, в тому числі:	60	60	—	—
Аудиторні	28	28	—	—
Модульний контроль	4	4	—	—
Семестровий контроль	15	15	—	—
Самостійна робота	13	13	—	—
Форма семестрового контролю	—	Екзамен		

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Практичні студії з дерева» є формування у майбутніх митців теоретичних знань та практичних умінь по розробці та створенню об'єктів декоративно-прикладного мистецтва з деревини.

Завдання навчальної дисципліни:

- навчання сучасним та традиційним способам художньої обробки деревини;
- розвиток творчого мислення;
- розвиток здатності інтегрувати знання із суміжних дисциплін при створенні декоративно-вжиткових виробів з деревини;
- формування у здобувачів освіти стійкого інтересу до творчості;
- розвиток образного і абстрактного мислення;
- розвиток загальної художньої культури особистості майбутнього митця;
- розвиток естетичного смаку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми 023.00.02 «Цифрове етномистецтво» формуються загальні та фахові компетентності:

Програмні компетентності	Позначення програмних компетентностей	Опис програмних компетентностей
Загальні (фахові, предметні) компетентності (ЗК)	ЗК 6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
	ЗК 9	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
	ЗК 12	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

Спеціальні (фахові, предметні компетентності (СК)	СК1	Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища
	СК 4	Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями
	СК 6	Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі
	СК 9	Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ: Програмні результати навчання

Умовні скорочення програмних результатів навчання	Опис програмних результатів навчання
РН 1	Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу
РН 6	Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах
РН 7	Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом
РН 8	Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу
РН15	Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.
РН 18	Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності

4. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів, тем	Ус ьог о	Розподіл годин між видами робіт						С а м ос ті йн а ро бо та
		Аудиторна						
		Лекц ій	Се мін ари	Прак тичні	Лаб ора тор ні	Інди відуа льні		
5 семестр								
Змістовний модуль «Натільні прикраси з деревини»								
Тема 1. Твори українського народного мистецтва в стилі примітивізму	6	2						4
Тема 2. Ескізна розробка фігурки янгола з деревини у стилі примітивізму	4							4
Тема 3. Виготовлення фігурки янгола з деревини в стилі примітив	12			12				
Тема 4. Опоряджувальні роботи	3			2				1
Тема 5. Ескізна розробка ківшика з деревини декорованого геометричним різьбленням	4							4
Тема 6. Виготовлення дерев'яного ківшика з деревини декорованого геометричним різьбленням	10			10				
Тема 7. Опоряджувальні роботи	2			2				
Модульний контроль	4							
Семестровий контроль	15							
Разом	60	2		26				13
6 семестр								
Змістовний модуль «Настінна декоративна прикраса»								
Тема 1. Контурне, прорізне та пропильне різьблення по деревині.	6	2						4
Тема 2. Ескізна розробка штампів з деревини для вибійки на тканині, на основі традиційних українських орнаментів	4							4
Тема 3. Виготовлення штампів з деревини для вибійки на тканині	10			10				
Тема 4. Опоряджувальні роботи	3			2				1
Тема 5. Ескізна розробка квітів з стовбуру і гілок деревця молоді сосни (використаного новорічного деревця)	4							4
Тема 6. Виготовлення квітів з стовбура та гілок деревця молоді сосни (новорічне деревце)	12			12				
Тема 7. Опорядження виробу	2			2				
Модульний контроль	4							
Семестровий контроль	15							

<i>Разом</i>	60	2		26			13
<i>Всього за навчальний рік</i>	120	4		52			26

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр 5.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «НАТІЛЬНІ ПРИКРАСИ З ДЕРЕВИНИ»

Тема 1. Твори українського народного мистецтва в стилі примітивізму.

Примітивізм в народному мистецтві; відомі українські художники-примітивісти; особливості мистецьких виробів в стилі примітив з деревини; сучасні твори декоративного мистецтва і етнодизайну в стилі примітив.

Лекція (2 год.)

Тема 2. Ескізна розробка фігурки янгола з деревини у стилі примітивізму.

Самостійна робота. Опрацювання інформаційних джерел про особливості народного примітивізму в пластичних мистецтвах. Ескізне розроблення фігурки янгола в стилі примітив, для виготовленні з деревини. **(4 год.)**

Тема 3. Виготовлення фігурки янгола з деревини в стилі примітив.

Практична робота 1. Підготовка інструментів для роботи; підбір матеріалу; розмічання та виготовлення фігурки янгола методом витесування та вирізування. **(12 год.)**

Тема 4. Опоряджувальні роботи.

Практична робота 2. Проведення опоряджувальних робіт після формотворення. **(2 год.)**

Тема 5. Ескізна розробка ківшика з деревини декорованого геометричним різьбленням.

Самостійна робота. Ескізний пошук форми ківша на основі традиційних форм посуду з деревини в традиційному народному мистецтві України. **(4 год.)**

Тема 6. Виготовлення ківшика з деревини декорованого геометричним різьбленням.

Практична робота 3. Підбір заготовки та інструментів для роботи. Виготовлення ківша. **(10 год.)**

Тема 7. Опоряджувальні роботи

Практична робота 4. Шліфування поверхні виробу; декорування ківшика геометричним різьбленням; тонування виробу. **(2 год.)**

Семестр 6.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «НАСТІННА ДЕКОРАТИВНА ПРИКРАСА»

Тема 1. Контурне, прорізне та пропильне різьблення по деревині.

Особливості виконання контурного, прорізного та пропильного різьблення по деревині. Інструменти та пристосування.

Лекція (2 год.)

Тема 2. Ескізна розробка штампів з деревини для вибійки на тканині, з використанням традиційних українських орнаментів.

Самостійна робота. Розробка ескізів штампів для вибійки на тканині з деревини. (4 год).

Тема 3. Виготовлення штампів з деревини для вибійки на тканині.

Практична робота 1. Підбір матеріалу та інструментів для виготовлення штампів. Робота над проектом. (10 год).

Тема 4. Опоряджувальні роботи.

Практична робота 2. Опрядження виготовленого виробу. (2 год).

Тема 5. Ескізна розробка квітів з гілок і стовбура деревця молодії сосни (використані новорічні деревця).

Самостійна робота. Природні форми деревини у виготовленні декоративно-вжиткових виробів. Ескізування задуму по створенню фантастичних квітів з природніх форм гілок та стовбуру молодого дерева сосни (використане новорічне деревце). (4 год)

Тема 6. Виготовлення квітів з стовбура і гілок деревця молодії сосни.

Практична робота 3. Підбір матеріалу для роботи; корування заготовок; виготовлення квітів. (10 год).

Тема 7. Опорядження виробу.

Практична робота 4. Проведення опоряджувальних робіт; насажування виготовлених квітів на прутики (стебла). (2 год).

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.

**Таблиця для розрахунку максимальної кількості рейтингових балів за
видами поточного (модульного) контролю**

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів в за одиницю	Семестр 5		Семестр 6	
		Кількість балів за одиницю	Максимальна кількість балів	Кількість балів за одиницю	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1
Відвідування практичних занять	1	13	13	13	13
Робота на практичному занятті	10	13	130	13	130
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Максимальна кількість балів за модуль			189		189
Сумарна максимальна кількість балів		378			
Розрахунок коефіцієнту успішності		$380 : 60 = 6.3$			
Підсумковий рейтинговий бал		60			
екзамен		40			
Підсумковий рейтинговий бал		100			

6.2. Завдання для самостійної роботи

№ та назва теми	Зміст завдання	К-сть годин	Академічний контроль	Бали
Семестр 5				
Тема 1. Твори українського народного мистецтва в стилі примітивізму	Опрацювати теоретичний матеріал про наївне народне мистецтво в Україні та найвідоміших авторів цього мистецтва	4	Реферат-доповідь (опитування)	5

Тема 2. Ескізна розробка фігурки янгола з деревини у стилі примітивізму	Розробити пошукові ескізи фігурки янгола з деревини у стилі примітивізму	4	Ескізи (формат А 4)	5
Тема 3. Опоряджувальні роботи	За потреби, зробити німб з запроєктованого матеріалу та розпис на фігурці янгола. Прощліфувати фігурку.	1	Недостаючі елементи образу. Якість поверхні.	5
Тема 4. Ескізна розробка ківшика з деревини декорованого геометричним різьбленням	Розробити пошукові ескізи дерев'яного ківшика декорованого геометричним різьбленням	4	Ескізи (формат А 4)	5
Усього		13		20
Семестр 6				
Тема 1. Контурне, прорізне та пропильне різьблення по деревині	Знайти зображення зразків прорізного і пропильного різьблення по деревині минулих історичних періодів та зробити презентацію	4	Презентація	5
Тема 2. Ескізна розробка штампів з деревини для вибійки на тканині з використанням традиційних українських орнаментів.	Розробити пошукові ескізи штампів з деревини для вибійки на тканині, використовуючи традиційні українські орнаменти	4	Ескізи (формат А 4)	5
Тема 5. Опоряджувальні роботи	Підправити дрібні елементи орнаментики штампу	1	Чіткість контуру штампу	5
Тема 6. Ескізна розробка квітів з фрагментів деревця молодой сосни (використаного новорічного деревця)	Розробити пошукові ескізи квітів з стовбуру і гілок деревця молодой сосни (використаного новорічного деревця)	4	Ескізи (формат А 4)	5
Усього		13		20

6.3. Критерії оцінювання завдань для самостійної роботи

5 балів – завдання виконано в повному обсязі, якісно, охайно; проявлено творчий підхід і ініціативність, здано до вказаного терміну.

4 балів – завдання виконано в повному обсязі з деякими недоліками і неточностями, виконана охайно; проявлено творчий підхід і ініціативність; здано до вказаного терміну.

3 бали – у виконаному самостійному завданні відсутні деякі необхідні елементи, присутні недоліки і неточності; робота виконана охайно; відсутній творчий підхід до поставленого завдання; не здано до вказаного терміну.

2 бали – завдання виконано не в повному об’ємі, неохайно, робота містить багато недоліків, робота виконана не охайно, здана не вчасно, відсутній творчий підхід до роботи.

1 бал – у представленій самостійній роботі присутні тільки деякі фрагменти по відношенню до необхідного об’єму роботи, які свідчать про намір виконати роботу.

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи з урахуванням уніфікованої системи оцінювання навчальних досягнень студентів.

Критерії оцінювання модульного контролю наведено у таблиці.

Критерії оцінювання	К-ть балів
· завдання виконано в повному обсязі, в виділений час; · продемонстровано ґрунтовні знання теоретичного матеріалу та практичні вміння з відповідної теми; · вільне володіння та оперування відповідним термінологічним апаратом; · теоретичний матеріал викладений чітко, лаконічно і в логічній послідовності; · продемонстровано здатність робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі засвоєних знань; · проявлена здатність приймати креативні рішення.	16 – 25
· завдання виконано в повному обсязі в виділений час; · у викладі теоретичного матеріалу та при демонстрації практичних вмінь допускаються незначні помилки; · допускаються деякі помилки у володінні відповідним термінологічним апаратом; · теоретичний матеріал викладений чітко, лаконічно і в логічній послідовності; · продемонстровано здатність робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі засвоєних знань; · проявлена здатність приймати креативні рішення.	11 – 15
· завдання виконано не в повному обсязі, в виділений час; · продемонстровано слабкі практичні вміння; · у викладі теоретичного матеріалу допускаються грубі помилки; · слабе володінні відповідним термінологічним апаратом; · у відповідях не прослідковується чіткість і логічність думки; · низький рівень здатності робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі засвоєних знань; · не проявлена здатність приймати креативні рішення.	5 – 10
· завдання виконано частково, в виділений час; · у викладі теоретичного матеріалу допускаються грубі помилки; · не продемонстровано практичні вміння; · слабе володінні відповідним термінологічним апаратом; · у відповідях не прослідковується чіткість і логічність думки; · відсутня здатність робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі засвоєних знань; · не проявлена здатність приймати креативні рішення.	1– 4

6.5. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форми проведення семестрового контролю – екзамен.

Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

При проведенні екзамену, здобувач освіти виконує творче завдання на задану тему.

Оцінка за шкалою університету	Критерії оцінювання
36 – 40 балів	Високий рівень володіння необхідними знаннями і вміннями передбачених програмою. Продемонстрована здатність створювати правильні композиційні рішення з заданими елементами для виготовлення художнього виробу, або його елемента, з деревини. Проявлена здатність складати і виконувати технологічні операції у відповідній послідовності, для виконання завдання. Впевнене виконання всіх необхідних прийомів. В процесі роботи можуть допускатися деякі помилки, які самостійно виправляються. Забезпечується високий рівень організації праці та дотримуються правила охорони праці.
33 – 35 балів	Високий рівень володіння необхідними знаннями і вміннями передбачених програмою. Продемонстрована здатність створювати правильні композиційні рішення з заданими елементами для виготовлення художнього виробу, або його елемента, з деревини. При виконанні завдання проявлена здатність складати і виконувати технологічні операції у відповідній послідовності, але з допусканням деяких незначних помилок. Впевнене виконання всіх необхідних прийомів. В процесі роботи можуть допускатися деякі помилки, які самостійно виправляються. Забезпечується достатньо високий рівень організації праці. Порушується дотримання деяких правил охорони праці.
30 – 32 балів	Посередній рівень володіння необхідними знаннями і вміннями. Продемонстрована посередня здатність створювати правильне композиційне рішення з заданими елементами для виготовлення художнього виробу, або його елемента, з деревини. При виконанні завдання допускаються грубі помилки при складанні і виконанні технологічних операції. Впевнене виконання всіх необхідних прийомів. В процесі роботи можуть допускатися деякі помилки, які самостійно виправляються. Низький рівень організації праці. Порушується дотримання деяких правил охорони праці.
24 – 29 балів	Низький рівень знань. Продемонстрована низька здатність створювати правильні композиційні рішення з заданими елементами для виготовлення художнього виробу, або його елемента, з деревини. При виконанні завдання допускаються грубі помилки при складанні і виконанні технологічних операції. Не впевнене виконання необхідних прийомів. В процесі роботи можуть допускатися помилки, які виправляються за допомогою викладача. Низький рівень організації праці. Порушується дотримання правил охорони праці.
0 – 23 балів	Присутні деякі фрагменти знань і вмінь в межах передбачених програмою.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань і вмінь в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих помилок. Проявлені старанність та творчий підхід до виконання завдання.
C	75-81 балів	Добре – в цілому достатній рівень знань і вмінь з незначною кількістю недоліків, проявлені старанність та творчий підхід до виконання завдання.
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань і вмінь із значною кількістю допущених помилок та недоліків в роботі, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань та вмінь.
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань та базових умінь, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань та умінь, що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ПРАКТИЧНІ СТУДІЇ З ДЕРЕВА»

Разом: 120 год., лекції – 4 год., практичні заняття – 52 год., самостійна робота – 26 год.,

модульний контроль – 8 год., семестровий контроль –30, підсумковий контроль – екзамен

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			
Назва модуля	Натільні прикраси з деревини				Настінна декоративна прикраса			
Бали за модуль	190				190			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Твори народного мистецтва в стилі примітивізму в Україні (1 бал за відвідування)				Контурне, прорізне та пропильне різьблення по деревині. (1 бал за відвідування)			
Теми практичних занять	Виготовлення фігурки янгола з деревини в стилі примітив (60 б.).	Опоряджувальні роботи (10 б.).	Виготовлення дерев'яного ківшика декорованого геометричним різьбленням (50 б.).	Опоряджувальні роботи (10 б.).	Виготовлення штампів з деревини для вибійки на тканині (50 б.).	Опоряджувальні роботи (10 б.).	Виготовлення квітів з стовбура та гілок деревця молоді сосни (новорічне деревце) (60 б.).	Опоряджувальні роботи (10 б.).
Самостійна робота	Опрацювання теоретичного матеріалу про найвніше народне мистецтво в Україні та найвідоміших авторів цього мистецтва (Максимальний бал за роботу -5)	Розробка пошукових ескізів фігурок янгола з деревини у стилі примітивізму (Максимальний бал за роботу -5)	Виготовити німб з запроєктованого матеріалу та розписи на фігурці янгола. Прогрунтувати фігурку. (Максимальний бал за роботу -5)	Розробити пошукові ескізи дерев'яного ківшика декорованого геометричним різьбленням (Максимальний бал за роботу -5)	Знайти зображення зразків прорізного і пропильного різьблення по деревині минулих історичних періодів та та зробити презентацію (Максимальний бал за роботу -5)	Розробка пошукових ескізів штампів з деревини для вибійки на тканині, використовуючи традиційні українські орнаменти (Максимальний бал за роботу -5)	Допрацювання дрібних елементів орнаментики штампу (Максимальний бал за роботу -5)	Розробка пошукових ескізів квітів з стовбура і гілок деревця молоді сосни (використаного новорічного деревця) (Максимальний бал за роботу -5)
Поточний контроль	Модульна контрольна робота (25 балів)				Модульна контрольна робота (25 балів)			

Підсумков ий рейтингови й бал	380 балів (коефіцієнт успішності: $378 : 60 = 6.3$)
Семестров ий контроль	Екзамен 40 б.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Бойчук В.М. Навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів різьбленню деревини: навч. посіб. Вінниця: ВАТ «Ландо Лтд», 2007. 248 с.
2. Гриджук О.Є. Термінологічна лексика художньої різьби по дереву: дис... канд. філол. наук: 10.02.01 НАН України; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича. Львів, 2000. 229 с.
3. Курилич М. Елементи та мотиви гуцульського орнаменту/упоряд. Л. М.Довга. Київ:УВІЦ,2001.126 с.
4. Матвєєва Т.О. Мозаїка та різьблення по дереву: навч посіб. Київ: Вища школа, 1993. 135 с.
5. Народне мистецтво. /Національна спілка майстрів народного мистецтва України. URL: <https://esu.com.ua/article-71205>
6. Оршанський Л. В., Криванчик Р.Ф. Технологія художньої обробки деревини : навч. посіб. Дрогобич : Коло, 2001. 228 с.
7. Технологія деревообробного ремесла: навч. посіб. / Оршанський Л.В., Курач М.С., Цісарук В.Ю., Ясеницький В.Є.; за ред. Л.В. Оршанського. Тернопіль : ТзОВ «Тернограф», 2012. 500 с.
8. Тимків Б.М., Кавас К.М. Виготовлення художніх виробів з дерева: підручник. за наук. ред. Б.М. Тимківа. Львів: Світ, 1995-1996р. Ч. 1: Різьба по дереву. 176 с.; Ч. 2: Мозаїка. Випалювання. Розпис. 144 с.
9. Шевченко Є. Народна деревообробка в Україні: словник народної термінології. Київ : Артанія, 1997. 312с.

Додаткові:

1. Антонович Є.А., Проців В.І., Свид С.П. Художні техніки в школі: навч. метод посіб. Київ: ІЗМН, 1977. 312 с.
2. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу. Київ: Либідь, 2006. 249 с.
3. Найдєн О.С. Українська народна іграшка: історія, семантика, образна своєрідність, функціональні особливості Київ: АртЕк, 1999. 256 с.
4. Селівачов М.Р. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія). Київ: Редакція вісника «Ант»; ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2005. 400с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.nbuv.gov.ua> - сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського;